

Roczny plan pracy z historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Z historią na Ty						
1. Historia – nauka o przeszłości	<ul style="list-style-type: none"> – historia jako nauka o przeszłości – historia a baśnie i legendy – efekty pracy historyków i archeologów – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń</i> – rozróżnia przeszłość od współczesności – rozróżnia fikcję (np. baśń) od rzeczywistości historycznej – potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne</i> – rozróżnia pracę historyków i archeologów – potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych – wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki – dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje pracę historyków i archeologów – wskazuje różne przykłady źródeł pisanych i niepisanych – wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów – wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych – przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie – przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości – ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych

<p>2. Historia wokół nas</p>	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie pamiątek rodzinnych – drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny – „wielka” i „mała” ojczyzna – patriotyzm jako miłość do ojczyzny – sposoby wyrażania patriotyzmu – „małe ojczyzny” i ich tradycje – znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, „mała ojczyzna”, patriotyzm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm</i> – podaje przykłady świąt rodzinnych – podaje przykłady pamiątek rodzinnych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, „mała ojczyzna”</i> – przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny – wyjaśnia, czym jest patriotyzm – podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest genealogia – wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę – podaje przykłady regionalnych tradycji – charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię – tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie – charakteryzuje inne regiony państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historyczną genezę regionu – wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu – ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn” wpływa na bogactwo dużej
<p>3. Mieszkamy w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> – państwo polskie i jego regiony – mój region częścią Polski – naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium – dziedzictwo narodowe – polskie symbole 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>państwo, region, naród</i> – wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice – zna poprawną nazwę państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia</i> – wymienia elementy współtworzące państwo – wymienia najważniejsze czynniki narodotwórcze – przedstawia polskie symbole narodowe – przedstawia najważniejsze święta 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Polskę na mapie świata – wskazuje na mapie główne krainy historyczno-geograficzne Polski oraz największe miasta – rozróżnia pojęcia <i>naród</i> i <i>społeczeństwo</i> – przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych – wskazuje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii – rozróżnia mniejszość narodową od etnicznej – wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe – przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia genezę polskich symboli narodowych – wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja, uchodźcy</i>

	<p>narodowe – polskie święta państwowe – znaczenie terminów: <i>państwo, region, naród, mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia</i></p>		<p>państwowe – wskazuje na mapie stolicę państwa</p>	<p>instytucji dbających o dziedzictwo narodowe – opisuje właściwy sposób zachowania względem symboli narodowych – podaje przykłady mniejszości narodowych żyjących w Polsce</p>		
4. Czas w historii	<p>– chronologia i przedmiot jej badań – oś czasu i sposób umieszczania na niej dat – podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>) – cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki – epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych (<i>data, tysiąclecie, wiek</i>) – umieszcza daty na osi czasu</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>chronologia, okres p.n.e. i n.e</i> – zamienia cyfry arabskie na rzymskie – wyjaśnia, czym jest epoka historyczna – porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie (era, stulecie)</p>	<p>– podaje cezury czasowe epok historycznych</p>	<p>– charakteryzuje główne epoki historyczne – podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu</p>	<p>– wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery – wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim</p>

5. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> – obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami – określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia – podział czasu na wieki i półwiecza 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie – poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e. – oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie przyporządkowuje wydarzenia stuleciom – oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er 	<ul style="list-style-type: none"> – przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków</i> – przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków</i> – przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych 	
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> – podobieństwa i różnice między mapą a planem – znaczenie mapy w pracy historyka – odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej – najstarsze mapy świata 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mapa, plan</i> – dostrzega różnice między mapą a planem 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>legenda, symbol, róża wiatrów</i> – przygotowuje proste plany miejscowe – objaśnia symbole legendy mapy – odczytuje z mapy podstawowe informacje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest kartografia – wyjaśnia, czym jest skala mapy – rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje i wyciąga wnioski z mapy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia elementy historii kartografii – wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów						
1. Mieszko I i chrzest Polski	<ul style="list-style-type: none"> – słowiańskie pochodzenie Polaków – legendarne początki państwa polskiego – książę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>plemię, Słowianie</i> – wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>Piastowie</i> – przytacza przykłady legend o początkach państwa polskiego – wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska” – wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka – wymienia legendarnych protoplastów Mieszka – przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu – lokalizuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich – określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej – omawia dokument

	<ul style="list-style-type: none"> – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: <i>plemię, Słowianie, Piastowie</i> 		<p>polskich</p>	<p>Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje bitwę pod Cedynią 		<p><i>Dagome iudex</i></p>
<p>2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> – misja świętego Wojciecha w Prusach – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski – znaczenie terminów: <i>misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> – opisuje wygląd grodu średniowiecznego – wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>misja, relikwie</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025 – charakteryzuje postać św. Wojciecha – opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej 	<ul style="list-style-type: none"> – zna wydarzenia związane z datami: 997, 1002–1018 – opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów – przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej – wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
<p>*W średniowiecznym klasztorze</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zakony chrześcijańskie – życie w klasztorze – wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>duchowieństwo, zakon chrześcijański, mnich, klasztor</i> – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>reguła zakonna, skrytorium, pergamin</i> – podaje przykłady zakonów – opisuje życie wewnątrz 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najstarsze zakony na ziemiach polskich – wyjaśnia, jak należy rozumieć nakaz obowiązujący benedyktynów <i>ódl się i</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę – wyjaśnia znaczenie ksiąg i książek dla rozwoju wiedzy i nauki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady lokalizacji najstarszych budowli zakonnych na ziemiach polskich – wyjaśnia, jakie są związki między mnichami a nauką

	<ul style="list-style-type: none"> – rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa – najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie 	<p>wygląd mnichów</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu 	<p>klasztoru</p>	<p><i>pracuj</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg – wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich 		<p>historyczną</p>
<p>3. Polska Kazimierza Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów – reformy Kazimierza Wielkiego – zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka – umocnienie granic państwa – <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> – utworzenie Akademii Krakowskiej – znaczenie terminu <i>uniwersytet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>uniwersytet</i> – wyjaśnia, dlaczego historycy nadal królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki” – opisuje wygląd średniowiecznego zamku 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>dynastia, uczta u Wierzyńka</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370 – wyjaśnia powiedzenie – <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego – opisuje zjazd monarchów w Krakowie – wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej – wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego – argumentuje, dlaczego Kazimierz Wielki stał się wzorem dobrego władcy 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza Wielkiego dla państwa polskiego
<p>*Rycerze i zamki</p>	<ul style="list-style-type: none"> *średniowieczni rycerze i ich rola *funkcje i wygląd zamków *od pazia do rycerza *uzbrojenie rycerskie *turnieje rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, zbroja, herb, zamek</i> – opisuje wygląd średniowiecznego rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>paź, giermek, pasowanie, kopia, dziedziniec, fosa, baszta, most zwodzony</i> – wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób utrzymywali się rycerze – przedstawia powinności rycerskie – charakteryzuje kodeks rycerski 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach

	* kodeks rycerski		– opisuje wygląd średniowiecznego zamku – charakteryzuje turnieje rycerskie			
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	– objęcie władzy przez Jadwigę – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej – zagrożenie ze strony Krzyżaków – znaczenie terminów: <i>unia</i> , <i>Jagiellonowie</i>	– przy pomocy nauczyciela, poprawnie posługuje się terminem: <i>Jagiellonowie</i> – wie, kim był Władysław Jagiełło – wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego	– poprawnie posługuje się terminem: <i>unia</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1385 – przedstawia główne konsekwencje unii w Krewie	– opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów – przedstawia okoliczności zawiązania unii polsko-litewskiej – wymienia postanowienia unii w Krewie	– omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla obu państw	– przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie – na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	– rycerz – cechy charakterystyczne – postać Zawiszy Czarnego – bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze – znaczenie terminów: <i>rycerz</i> ,	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz</i> , <i>miecz</i> , <i>herb</i> – opisuje wygląd i cechy rycerza – podaje przykłady różnych herbów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>giermek</i> , <i>kopia</i> , <i>kodeks honorowy</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1410 – charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego – wyjaśnia	– charakteryzuje rycerski kodeks honorowy – przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem	– wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka – wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej – przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki	– przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie

	<i>miecz, kopia, herb, kodeks honorowy</i>		powiedzenie: <i>polegać jak na Zawiszy</i>		bitwy pod Grunwaldem	
6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	– Mikołaj Kopernik i jego życie – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> – dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii – znaczenie terminu <i>astronomia</i>	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>astronom, obserwatorium, luneta</i> – wie, kim był Mikołaj Kopernik	– poprawnie posługuje się terminami: <i>astronomia, teoria heliocentryczna</i> – wyjaśnia powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i>	– wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec – przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika	– przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika – wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa	– opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika – wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół

Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej

1. Jan Zamoyski – druga osoba po królu	– kariera polityczna Jana Zamoyskiego – kariera wojskowa Jana Zamoyskiego – Zamość – miasto renesansowe – Akademia Zamojska (<i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>) – znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman</i>	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>szlachta</i> – wskazuje na mapie Zamość	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kanclerz, hetman, akademia</i> – charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego	– zna królów elekcyjnych: Stefana Batorego i Zygmunta III Wazę – opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w. – charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego – wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>	– wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną – przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji	– wyjaśnia, jakie cechy powinien mieć mąż stanu – wyjaśnia pojęcie <i>populizm polityczny</i>
--	---	---	--	--	---	--

<p>2. XVII wiek – stulecie wojen</p>	<p>– potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego – król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami – rola husarii w polskich sukcesach militarnych – znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>potop szwedzki, husaria, Jasna Góra</i> – opisuje wygląd i uzbrojenie husarii</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>potop szwedzki, wielki wezyr, islam, odsiecz</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683 – wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów – zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania</p>	<p>– przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry – wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń – wyjaśnia powiedzenie: <i>Polska przedmurzem chrześcijaństwa</i></p>	<p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego – wyjaśnia słowa Jana Sobieskiego: <i>lepiej w cudzej ziemi, o cudzym chlebie wojować, aniżeli samym się bronić o swoim chlebie</i></p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej</p>
<p>*Czasy stanisławowskie</p>	<p>* ideały epoki oświecenia * dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego * ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie * kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele * zabytki budownictwa i architektury polskiej 2. poł. XVIII w.</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>encyklopedia, edukacja, reformy</i> – wyjaśnia, w jakim celu wprowadzane są reformy państwa – proponuje własne reformy w państwie oraz edukacji i wyjaśnia ich celowość</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Szkola Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe</i> – wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października</p>	<p>– charakteryzuje sytuację państwa polskiego w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania</p>	<p>– wskazuje przykłady zabytków doby oświecenia w kraju i w regionie – wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu” – wyjaśnia znaczenie powołania Komisji Edukacji Narodowej dla państwa polskiego</p>	<p>– wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>

<p>3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w. – Konstytucja 3 maja – rozbiory Rzeczypospolitej przez Rosję, Prusy i Austrię – dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r. – bitwa pod Raclawicami i rola kosynierów – klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbiory, powstanie</i> – wymienia państwa, które dokonały rozbiorów – przedstawia cel powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, kosynierzy</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791 r., 1794, 1795 – charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać i dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów (w tym targowiczán) – wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym – charakteryzuje program polityczno-społeczny Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej
<p>4. Józef Wybicki i hymn Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w utworzeniu Legionów Polskich – Józef Wybicki – 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>hymn państwowy</i> – zna nazwisko autora hymnu państwowego – potrafi objaśnić pierwszą zwrotkę i refren hymnu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>emigracja, legiony</i> – zna wydarzenia związane z datą: 1797 – wskazuje na mapie Francję, Włochy, Lombardię – charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze – opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady – wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech – wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte – ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje

	<p>autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski – znaczenie terminów: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i></p>		Józefa Wybickiego			
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	<p>– Romuald Traugutt – życie przed wybuchem powstania styczniowego – branka i wybuch powstania styczniowego – wojna partyzancka – funkcjonowanie państwa powstańczego – Romuald Traugutt dyktatorem powstania – represje po upadku powstania styczniowego – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka,</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>zabory, zabór rosyjski, wojna partyzancka</i> – wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie – charakteryzuje taktykę walki partyzanckiej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>działalność konspiracyjna, branka, dyktator, zesłanie</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864 – pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego – charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta</p>	<p>– charakteryzuje sytuację narodu polskiego w zaborze rosyjskim – wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną – opisuje charakter i przebieg powstania styczniowego – przedstawia skutki powstania</p>	<p>– opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego – wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło – ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim</p>	<p>– porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniem – przedstawia różne metody walki o polskość</p>

	<i>dyktator, zesłanie</i>					
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	<ul style="list-style-type: none"> – edukacja M. Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet – kariera naukowa M. Skłodowskiej-Curie – Nagrody Nobla przyznane M. Skłodowskiej-Curie – polscy nobliści – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>tajne nauczanie, laureat</i> – wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim? 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający</i> – charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie – charakteryzuje postać i Marii Skłodowskiej-Curie 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne – wyjaśnia, jak funkcjonował Uniwersytet Latający – wyjaśnia, dlaczego Maria Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji – przedstawia dokonania Marii Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla – opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce						
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> – działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – odzyskanie niepodległości przez Polskę – walki o ustalenie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>II Rzeczpospolita</i> – wskazuje na mapie obszar II RP – wie, kiedy i z jakiej okazji obchodzimy święto państwowe w dniu 11 listopada 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>I wojna światowa, Naczelnik Państwa</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r., 15 sierpnia 1920 r. – charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny światowej – przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – wyjaśnia, dlaczego dzień 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – wyjaśnia, dlaczego w rocznicę Bitwy Warszawskiej Wojsko Polskie obchodzi swoje święto 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej, która umożliwiła Polakom odzyskanie niepodległości

	<p>granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska</p> <p>– Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa</p> <p>– Narodowe Święto Niepodległości</p> <p>– znaczenie terminów: <i>II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa</i></p>			<p>11 listopada został ogłoszony świętem państwowym</p> <p>– opisuje przebieg Bitwy Warszawskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego</p>		
Bitwa Warszawska	<p> Rosja Sowiecka i komunizm</p> <p>* wojna polsko-bolszewicka</p> <p>* Bitwa Warszawska i jej legenda</p> <p>* 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>RP, ulani</i></p> <p>– przedstawia głównodowodzącego wojsk polskich w bitwie pod Warszawą</p> <p>– wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej oraz przebieg wschodniej granicy II RP</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>komunizm, bolszewicy, cud nad Wisłą</i></p> <p>– zna wydarzenia związane z datami: 15 sierpnia 1920 r.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego 15 lipca 1920 r. obchodzone jest Święto Wojska Polskiego</p>	<p>– wyjaśnia genezę wojny o wschodnią granicę II RP</p> <p>– omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej</p> <p>– ocenia postawę ludności polskiej wobec sowieckiego zagrożenia</p> <p>– charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą”</p>	<p>– wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką</p>	<p>– wyjaśnia, jak się miały ideały komunizmu do praktyki</p> <p>– podaje przykłady współcześnie istniejących krajów komunistycznych oraz opisuje życie ich mieszkańców</p>
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<p>– problemy odrodzonej Polski</p> <p>– zaślubiny Polski z morzem</p> <p>– zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>gospodarka, prze myśl, minister, bezrobocie</i></p> <p>– wskazuje na mapie Polski Gdynię</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>eksport, import, okręg przemysłowy</i></p> <p>– charakteryzuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego</p> <p>– wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego</p>	<p>– opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego</p> <p>– przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli</p>	<p>– wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świecie</p>

	<p>Okręg Przemysłowy</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gdynia polskim „oknem na świat” – znaczenie terminów: <i>eksport, okręg przemysłowy</i> 					
<p>3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterzy harcerze</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch II wojny światowej – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) – akcja pod Arsenalem – batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia – znaczenie terminów: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>okupacja</i> – wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa – opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 1 sierpnia 1944 r., 1945 – charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem – przedstawia przebieg powstania warszawskiego – ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego – przedstawia politykę ZSRR wobec Polaków (mord katyński) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej
<p>4. Pilecki i Inka – „żołnierze niezłomni”</p>	<ul style="list-style-type: none"> – polityka Niemiec wobec ludności żydowskiej – obozy koncentracyjne 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>obozy koncentracyjne</i> – opisuje politykę 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem „<i>żołnierze niezłomni</i>” – zna zbrodnie niemieckie 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie największe niemieckie obozy koncentracyjne – charakteryzuje postać i działalność Witolda 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>suwerenność</i> – wyjaśnia pojęcie „<i>żelazna kurtyna</i>” oraz

	<ul style="list-style-type: none"> – raporty W. Pileckiego – represje komunistów i śmierć W. Pileckiego – polityka komunistów wobec polskiego podziemia – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: <i>obozy koncentracyjne</i>, „<i>żołnierze niezłomni</i>” 	<p>Niemiec wobec ludności żydowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej 	<p>popelnione na Żydach</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny – wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła – wyjaśnia pojęcie „<i>żołnierze niezłomni</i>” 	<p>Pileckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich – ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność opozycji antykomunistycznej – rozumie dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej 	<p>jego genezę</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej
<p>5. Jan Paweł II – papież pielgrzym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu – wybór Karola Wojtyły na papieża – pielgrzymki papieża do ojczyzny: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i> – wsparcie Kościoła dla Polaków protestujących prze 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>papież</i> – wskazuje na mapie przebieg granic państwa polskiego po II wojnie światowej – wie, kim był Karol Wojtyła 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>konklawe</i>, <i>kardynał</i>, <i>pontyfikat</i> – charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla wiernych – wyjaśnia, dlaczego w czasach komunizmu ukształtowała się opozycja 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL – charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady protestów Polaków wobec władz komunistycznych

	<p>ciw rządóm komunistów</p> <ul style="list-style-type: none"> – Jan Paweł II jako papież pielgrzym – znaczenie terminów: <i>papież</i>, <i>konklawe</i>, <i>kardynał</i>, <i>pontyfikat</i> 					
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> – kryzys PRL w latach 70. XX w. – działalność opozycyjna – strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność” – bohaterowie „Solidarności” – L. Wałęsa, A. Walentynowicz, A. Gwiazda – wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji – przełom 1989 r. i upadek komunizmu – znaczenie terminów: <i>strajk</i>, <i>związek zawodowy</i>, <i>„Solidarność”</i>, <i>stan wojenny</i>, <i>Okrągły Stół</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>kryzys</i>, <i>strajk</i> – wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>związek zawodowy</i>, <i>„Solidarność”</i>, <i>stan wojenny</i>, <i>Okrągły Stół</i> – zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989 – wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych – zna głównych bohaterów „Solidarności” – L. Wałęsę, A. Walentynowicz, A. Gwiazdę 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności zawiązania związku zawodowego „Solidarność” – przedstawia główne postulaty „Solidarności” – wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny – wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o rywalizacji między Związkiem Sowieckim a Zachodem

W poniższej tabeli zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi.

<u>Poziom</u>	<u>Ocena</u>
<u>K</u>	<u>dopuszczająca</u>
<u>K+P</u>	<u>dostateczna</u>
<u>K+P+R</u>	<u>dobra</u>
<u>K+P+R+D</u>	<u>bardzo dobra / celująca*</u>
<u>K+P+R+D+W</u>	<u>celująca</u>

poziom K – konieczny

poziom P – podstawowy

poziom R – rozszerzający

poziom D – dopełniający

poziom W – wykraczający

<u>WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ</u> <u>według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego</u> <u>(dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski)</u> <u>Opracowanie: Dariusz Judek</u>							
<u>Badana czynność uczniów</u>			<u>Poziomy wymagań</u>				
<u>I. Polska pierwszych Piastów</u>			<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	- wymienia narzędzia rolnicze używane przez Słowian				±		
	- podaje autorów średniowiecznych kronik, które zawierają legendy o początkach państwa polskiego					±	
	- wie, na czym polegał słowiański obrzęd postrzyżyn					±	
	- omawia zachowane ślady pogańskich wierzeń Słowian					±	
	- zna daty chrztu Polski i zjazdu gnieźnieńskiego	±					
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plemie</i> , <i>gród</i> , <i>drużyna</i> , <i>książe</i>	±					
	- wymienia zajęcia mieszkańców średniowiecznego Gniezna		±				
	- podaje lata panowania Mieszka I			±			
	- zna pisemną relację Ibrahima ibn Jakuba dotyczącą państwa Mieszka I						±
	- omawia okoliczności, w jakich doszło do ślubu Mieszka I z Dobrawą			±			

	- tłumaczy, jakie były przyczyny i skutki chrztu Polski			±		
	- wie, jaką rolę pełnili duchowni w państwie Mieszka I			±		
	- zna podstawowe fakty z życia świętego Wojciecha		±			
	- omawia następstwa misji i męczeńskiej śmierci biskupa Wojciecha			±		
	- wymienia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego				±	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>relikwie, koronacja</i>				±	
	- rozumie szczególne znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego w dziejach państwa polskiego	±				
	- tłumaczy, czym był Szczerbiec				±	
	- wie, kiedy Orzeł Biały stał się symbolem państwa polskiego				±	
	- omawia legendarne początki dynastii Piastów					±
	- przedstawia stanowisko historyków dotyczące pochodzenia przodków Mieszka I					±
Umiejętności	- zna legendy o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu oraz o Piaście	±				
	- rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy	±				
	- wskazuje na mapie ziemie polskie zamieszkiwane przez najważniejsze plemiona słowiańskie w X wieku			±		
	- charakteryzuje wierzenia mieszkańców ziem polskich przed przyjęciem chrztu przez Mieszka I				±	
	- opowiada o powstaniu i początkach państwa polskiego			±		
	- wskazuje na mapie Gniezno i obszar państwa Mieszka I	±				
	- umieszcza na linii chronologicznej datę chrztu Polski		±			
	- opisuje budowę średniowiecznego grodu na przykładzie Gniezna		±			
	- potrafi określić przyczyny i skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I				±	
	- wskazuje na mapie granice państwa Mieszka I		±			
	- omawia znaczenie przyjęcia chrztu przez Polskę			±		
	- ocenia znaczenie bitwy pod Cedynią				±	
	- porównuje przebieg granic współczesnej Polski i państwa Mieszka I					±
	- zaznacza na linii chronologicznej daty śmierci biskupa Wojciecha, zjazdu gnieźnieńskiego oraz koronacji Bolesława Chrobrego		±			
	- wskazuje na mapie granice państwa polskiego w czasach Bolesława Chrobrego			±		
	- pokazuje na mapie Gdańsk i ziemie zamieszkiwane przez Prusów				±	
- przedstawia historię zjazdu gnieźnieńskiego, uwzględniając postacie świętego		±				

	<u>Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III</u>					
	<u>- przekazuje relację z pobytu Ottona III w Gnieźnie w 1000 roku na podstawie fragmentów kroniki Galla Anonima</u>				±	
	<u>- charakteryzuje politykę zewnętrzną i wewnętrzną Bolesława Chrobrego</u>				±	
	<u>- opowiada o współczesnym znaczeniu zjazdu gnieźnieńskiego</u>					±
	<u>- prezentuje postać świętego Wojciecha</u>					±
	<u>II. Społeczeństwo średniowiecza</u>	<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: klasztor, post, skrytorium, kopista, kupiec, rzemieślnik, cech, burmistrz, samorząd miejski, rynek</u>		±			
	<u>- wie, jak duży wpływ na życie ludzi w średniowieczu miała religia</u>		±			
	<u>- wymienia zabudowania tworzące średniowieczny klasztor</u>		±			
	<u>- omawia przejawy średniowiecznej pobożności</u>			±		
	<u>- tłumaczy, na czym polegała praca zakonników w średniowiecznym skrytorium</u>				±	
	<u>- zna rolę zakonów w czasach współczesnych</u>					±
	<u>- rozumie, jaką funkcję pełniły zamki w średniowieczu</u>		±			
	<u>- wie, jaką drogę musiał przejść chłopiec, aby zostać rycerzem</u>			±		
	<u>- podaje cechy idealnego rycerza</u>	±				
	<u>- wymienia główne elementy rycerskiego wyposażenia</u>		±			
	<u>- wie, skąd wzięło się powiedzenie <i>polegać na kimś jak na Zawiszy</i> i co ono oznacza</u>				±	
	<u>- wyjaśnia, czym były turnieje rycerskie</u>			±		
	<u>- wymienia elementy kultury rycerskiej i dworskiej</u>				±	
	<u>- podaje przykłady miejsc w Polsce, w których znajdują się obecnie zamki wzniesione w średniowieczu bądź ich ruiny</u>				±	
	<u>- wie, jakie funkcje pełnią zamki w dzisiejszych czasach</u>					±
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminu <i>mieszczanie</i></u>	±				
	<u>- podaje przykłady zawodów rzemieślniczych wykonywanych w średniowieczu</u>		±			
	<u>- wymienia grupy ludności żyjące w średniowiecznym mieście</u>		±			
	<u>- wie, jaką rolę odgrywali w średniowiecznym mieście burmistrz i członkowie ławy miejskiej</u>			±		
	<u>- rozumie pochodzenie nazw współczesnych ulic, na przykład: <i>Szewska, Garncarska, Tkacka</i></u>				±	
	<u>- wymienia prace polowe wykonywane w epoce średniowiecza</u>		±			
<u>Wiadomości</u>						

	- tłumaczy, jaki wpływ na poprawę wydajności pracy chłopów w średniowieczu miało zastosowanie młyna i pługa			±			
	- wie, czym była lokacja				±		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>soltys, plug, trójpolówka</i>				±		
	- wie, jak odżywiali się mieszkańcy średniowiecznej wsi			±			
	- przedstawia sposoby spędzania wolnego czasu przez mieszkańców wsi w średniowieczu					±	
Umiejętności	- opisuje średniowieczny klasztor i tryb życia mnichów, używając wyrazów: <i>zakon, reguła, ubóstwo</i>	±					
	- charakteryzuje postać świętego Franciszka z Asyżu	±					
	- wyjaśnia znaczenie związku frazeologicznego <i>benedyktyńska praca</i> i tłumaczy, skąd wywodzi się to wyrażenie					±	
	- potrafi wskazać różnice między stylami romańskim i gotyckim			±			
	- rozpoznaje na przykładach średniowiecznych budowli takie elementy architektoniczne, jak: portal, rozeta, apsyda, łuk, sklepienie						±
	- przekazuje informacje na temat zabytków romańskich i gotyckich znajdujących się w rodzinnej miejscowości lub regionie						±
	- wyjaśnia, jaką rolę w sztuce średniowiecznej odgrywała tematyka religijna						±
	- rozpoznaje charakterystyczne elementy zamku		±				
	- opisuje wygląd średniowiecznej twierdzy					±	
	- tłumaczy, na czym polegały i jak przebiegały turnieje rycerskie						±
	- opisuje średniowieczne miasto		±				
	- charakteryzuje grupy ludności żyjące w średniowiecznym mieście			±			
	- potrafi wymienić różnice między handlem średniowiecznym i współczesnym						±
	- porównuje miasto średniowieczne z miastem współczesnym						±
	- wskazuje różnice między losem chłopów a życiem rycerza lub mieszczanina		±				
	- omawia przebieg procesu lokacji wsi						±
	- opowiada o roli karczmy w średniowieczu na podstawie tekstu źródłowego					±	
	- tłumaczy, dlaczego stosowanie trójpolówki pozwalało uzyskać lepsze efekty niż uprawa ziemi metodą żarową						±
	- porównuje życie na wsi w średniowieczu i w czasach współczesnych						±
	III. Polska i Krzyżacy		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Prusy, zakon krzyżacki, wielki mistrz</i>					±	
	- dostrzega negatywne skutki rozbitcia dzielnicowego					±	

	- tłumaczy, w jakich okolicznościach powstał zakon krzyżacki								±
	- wie, dlaczego Konrad Mazowiecki sprowadził Krzyżaków do Polski								±
	- wymienia przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego								±
	- omawia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski								±
	- wie, jakie skutki przyniosła Polsce utrata Pomorza Gdańskiego								±
	- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego, w tym założenie Akademii Krakowskiej			±					
	- opowiada, kim był Mikołaj Wierzynek					±			
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>unia</i>							±	
	- tłumaczy, w jakich okolicznościach doszło do ślubu Jadwigi i Jagiełły					±			
	- zna datę bitwy pod Grunwaldem		±						
	- podaje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim					±			
	- wymienia nazwy obszarów współczesnej Polski, na których można znaleźć ślady obecności Krzyżaków								±
	- wie, kim byli templariusze i zna opowieść o ich legendarnym skarbie								±
<u>Umiejętności</u>	- umieszcza na linii chronologicznej daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski, podboju Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków, koronacji Władysława Łokietka, bitwy pod Płowcami								±
	- wskazuje na mapie: Pomorze Gdańskie, Małopolskę, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Śląsk					±			
	- pokazuje na mapie terytorium państwa zakonu krzyżackiego oraz Malbork						±		
	- wymienia czynniki, które umożliwiły ponowne scalenie ziem polskich								±
	- ocenia rolę Władysława Łokietka w procesie zjednoczenia państwa polskiego								±
	- wskazuje na mapie dzielnice należące do Królestwa Polskiego w chwili śmierci Władysława Łokietka								±
	- tłumaczy, dlaczego koronacja Władysława Łokietka miała tak duże znaczenie dla Polski								±
	- ocenia politykę prowadzoną przez Krzyżaków oraz ich działalność na podbitych terenach								±
	- pozyskuje z różnych źródeł informacje o zamku w Malborku								±
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: koronacji Kazimierza Wielkiego, założenia Akademii Krakowskiej, wygaśnięcia dynastii Piastów w państwie polskim						±		
	- wskazuje na mapie Kraków oraz obszar Królestwa Polskiego za panowania						±		

	<u>Kazimierza Wielkiego</u>					
	- tłumaczy, dlaczego królowi Kazimierzowi nadano przydomek <i>Wielki</i>	±				
	- wyjaśnia sens powiedzenia: <i>Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>		±			
	- opowiada o uczcie u Wierzyńka			±		
	- ocenia, czy ostatniemu władcy z dynastii Piastów słusznie nadano przydomek <i>Wielki</i>			±		
	- omawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Kazimierza Wielkiego				±	
	- porównuje sposoby prowadzenia polityki zagranicznej stosowane przez Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego					±
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie, bitwy pod Grunwaldem, podpisania I i II pokoju toruńskiego			±		
	- wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie	±				
	- wymienia zasługi Jadwigi dla kultury polskiej	±				
	- przedstawia okoliczności objęcia polskiego tronu przez Jadwigę		±			
	- podaje przyczyny i skutki zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie			±		
	- określa na podstawie drzewa genealogicznego pokrewieństwo łączące przedstawicieli dynastii Piastów i Andegawenów				±	
	- omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem			±		
	- wymienia najważniejsze dokonania Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka			±		
	- tłumaczy, jakie znaczenie miało dla Polski odzyskanie Pomorza Gdańskiego w 1466 roku				±	
	- porównuje przebieg dwóch wojen polsko-krzyżackich w XV wieku i ocenia znaczenie tych konfliktów w polskiej historii					±
	- opowiada, czym zajmują się współczesne bractwa rycerskie					±
	IV. Europejczycy odkrywają świat	<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	- rozumie przełomowe znaczenie roku 1492 w dziejach Europy i świata	±				
	- wie, jaką rolę w okresie wielkich odkryć geograficznych odegrał Krzysztof Kolumb	±				
	- podaje przyczyny odkryć geograficznych w XV i XVI stuleciu		±			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna, konkwistador</i>		±			
	- zna najważniejsze dokonania Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy			±		

	<u>i Ferdynanda Magellana</u>					
	- wymienia skutki odkryć geograficznych dla mieszkańców Europy i Ameryki			±		
	- wie, kim byli Hernan Cortez i Francisco Pizarro					±
	- zna datę wynalezienia ruchomej czcionki przez Jana Gutenberga				±	
	- tłumaczy, na czym polegało przełomowe odkrycie Mikołaja Kopernika	±				
	- wie, dlaczego Leonarda da Vinci zalicza się do czołowych postaci epoki renesansu			±		
	- wyjaśnia znaczenie terminów <i>renesans</i> i <i>humanizm</i>			±		
	- rozumie myśl Terencjusza: <i>Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i>				±	
	- podaje przykłady najważniejszych dzieł renesansowych				±	
	- wie, skąd współcześnie czerpiemy wiedzę o Wszechświecie					±
	- zna teorie dotyczące tego, kto dotarł do Ameryki przed 1492 rokiem					±
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej datę odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba	±				
	- pokazuje na mapie trasę pierwszej wyprawy dalekomorskiej Krzysztofa Kolumba	±				
	- wskazuje na mapie lądy odkryte w XV i XVI wieku przez Europejczyków oraz trasy wypraw odkrywczych podjętych przez Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamę i Ferdynanda Magellana			±		
	- opowiada, co wydarzyło się w roku 1492, używając terminów: <i>karawela</i> , <i>Nowy Świat</i> , <i>Indianie</i> , <i>broń palna</i>		±			
	- wyjaśnia, dlaczego Kolumb nazwał mieszkańców Ameryki Indianami			±		
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób Krzysztof Kolumb zdobył zaufanie Indian				±	
	- opisuje wygląd XV-wiecznego okrętu				±	
	- charakteryzuje życie na statku w XV wieku				±	
	- wyjaśnia, jak średniowieczni mieszkańcy Europy wyobrażali sobie świat				±	
	- tłumaczy, jaki wpływ miały odkrycia geograficzne na wyobrażenia ludzi o świecie				±	
	- ocenia znaczenie wypraw odkrywczych dla Europejczyków i ludów zamieszkujących Amerykę					±
	- formułuje wnioski dotyczące niewolnictwa i wyraża swoją opinię na ten temat					±

	- pozyskuje z różnych źródeł informacje o Krzysztofie Kolumbie oraz tworzy notatkę na temat tej postaci						±
	- tłumaczy teorię Mikołaja Kopernika w kontekście powiedzenia: <i>Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię</i>	±					
	- opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając wyrażeń: <i>uczony, astronom, odkrycie naukowe</i>		±				
	- omawia różnice w postrzeganiu ludzkiego życia w średniowieczu i renesansie			±			
	- rozpoznaje charakterystyczne cechy budowli renesansowych			±			
	- ocenia wpływ wynalazku Jana Gutenberga na zmianę światopoglądu ludzi na przełomie średniowiecza i renesansu						±
	- sporządza notatkę na temat wybranego twórcy renesansowego na podstawie zgromadzonych informacji						±
V. W Rzeczypospolitej szlacheckiej		K	P	R	D	W	
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dwór, paż, komnata, arras</i>	±					
	- zna datę hołdu pruskiego			±			
	- wie, którzy władcy panowali w Rzeczypospolitej w okresie rozkwitu polskiej kultury	±					
	- wymienia najważniejszych przedstawicieli polskiego renesansu		±				
	- wie, dlaczego Mikołaj Rej i Jan Kochanowski należą do najważniejszych twórców w historii literatury polskiej			±			
	- omawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju kultury polskiej			±			
	- podaje przykłady budowli renesansowych w Polsce				±		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm, sejmik, pospolite ruszenie, szlachta, przywilej, poseł, herb</i>		±				
	- tłumaczy, dlaczego rycerstwo przekształciło się w szlachtę		±				
	- wie, na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej			±			
	- wymienia prawa i obowiązki szlachty			±			
	- rozumie znaczenie terminu <i>demokracja szlachecka</i>		±				
	- wyjaśnia, w jaki sposób obradował sejm walny				±		
	- dostrzega wpływ nadawania szlachcie kolejnych przywilejów na pozycję tej grupy w państwie oraz osłabienie władzy królewskiej				±		
	- zna datę zatwierdzenia uchwały nihil novi				±		
	- wymienia elementy, z których składał się herb szlachecki				±		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folwark, pańszczyzna, kmiecie</i>						±

- wie, jakie znaczenie miał spław wiślany dla rozwoju handlu zbożem w XVI wieku	±				
- omawia funkcje poszczególnych zabudowań gospodarczych wchodzących w skład folwarku szlacheckiego		±			
- tłumaczy, jaką rolę pełnił Gdańsk w XVI-wiecznym handlu zbożem			±		
- wymienia przywileje szlacheckie ograniczające wolność osobistą chłopów			±		
- zna datę uchwalenia unii polsko-litewskiej w Lublinie					±
- podaje najważniejsze postanowienia unii lubelskiej	±				
- omawia przyczyny i skutki zawarcia unii lubelskiej		±			
- wymienia narodowości żyjące na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów			±		
- wie, na czym polegała tolerancja religijna w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej				±	
- zna prawa, które konfederacja warszawska gwarantowała szlachcie			±		
- tłumaczy, czym była reformacja			±		
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>elekcja, pole elekcyjne, koronacja</i>				±	
- zna datę pierwszej wolnej elekcji	±				
- wie, jak nazywał się pierwszy polski władca elekcyjny		±			
- wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich		±			
- tłumaczy, na czym polegała zasada liberum veto				±	
- zna przyczyny kryzysu państwa polsko-litewskiego w XVII wieku		±			
- wie, dlaczego Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego uznaje się za bohaterów narodowych			±		
- rozumie znaczenie terminu <i>potop szwedzki</i>	±				
- wyjaśnia, na czym polegała wojna podjazdowa	±				
- podaje najważniejsze przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich i polsko-tureckich w XVII wieku			±		
- zna główne przyczyny i skutki wojen polsko-moskiewskich w XVII stuleciu				±	
- wymienia nazwy współczesnych państw, które leżą na terytorium dawnej Rzeczypospolitej					±
- tłumaczy, jakie ślady potęgi dawnej Rzeczypospolitej można odnaleźć na terytorium współczesnej Litwy, Łotwy, Białorusi i Ukrainy					±
- podaje przykłady dzieł sztuki nawiązujących do wydarzeń z XVI- i XVII-wiecznej historii Rzeczypospolitej					±
- zna dzieje dzwonu Zygmunt					±

	- umieszcza na linii chronologicznej datę złożenia hołdu pruskiego					±
Umiejętności	- ocenia znaczenie hołdu pruskiego w dziejach Rzeczypospolitej		±			
	- określa, jaki wpływ na rozwój sztuki renesansowej w Polsce miała kultura włoska					±
	- charakteryzuje życie dworskie na Zamku Królewskim na Wawelu				±	
	- rozpoznaje takie elementy architektoniczne, jak: loggia, arkady, attyka		±			
	- odnajduje w różnych źródłach utwory Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego				±	
	- porównuje funkcję Zamku Królewskiego na Wawelu za panowania Jagiellonów oraz współczesnego Pałacu Prezydenckiego w Warszawie					±
	- opisuje wygląd dworu szlacheckiego				±	
	- potrafi opisać wygląd tradycyjnego stroju szlacheckiego		±			
	- charakteryzuje poszczególne grupy polskiej szlachty				±	
	- wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób można było zdobyć i utracić szlachectwo				±	
	- porównuje szlachecki sejm walny ze współczesnym polskim parlamentem				±	
	- opisuje przebieg spławu wiślanego					±
	- wskazuje na mapie porty rzeczne leżące na szlaku spławu wiślanego oraz rzeki, którymi spławiano towary			±		
	- opowiada o rozwoju Gdańska w XVI i XVII wieku			±		
	- porównuje na przykładzie Gdańska funkcjonowanie portów morskich w XVI oraz XXI wieku				±	
	- umieszcza na linii chronologicznej datę zawarcia unii lubelskiej					±
	- wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów i miejsce zawarcia unii polsko-litewskiej w 1569 roku	±				
	- ocenia znaczenie unii lubelskiej		±			
	- porównuje postanowienia unii lubelskiej z ustaleniami unii w Krewie				±	
	- charakteryzuje poszczególne grupy narodowościowe żyjące w państwie polsko-litewskim					±
	- porównuje wygląd świątyń poszczególnych grup wyznaniowych zamieszkujących obszar dawnej Rzeczypospolitej				±	
	- wymienia prawa grup wyznaniowych we współczesnej Polsce					±
	- umieszcza na linii chronologicznej datę pierwszej wolnej elekcji w Rzeczypospolitej					±
	- omawia przebieg wolnej elekcji		±			

	<u>- wskazuje różnice między pacta conventa i Artykułami henrykowskimi</u>				±	
	<u>- porównuje wolną elekcję z wyborami prezydenckimi we współczesnej Polsce</u>			±		
	<u>- zaznacza na linii chronologicznej daty: 1655, 1660, 1683</u>					±
	<u>- pokazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII wieku</u>	±				
	<u>- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych przez wojska polskie w XVII stuleciu</u>			±		
	<u>- ocenia, jaką rolę odegrał Stefan Czarniecki podczas wojny ze Szwecją w latach 1655–1660</u>				±	
	<u>- wyjaśnia, jakie znaczenie miała obrona klasztoru na Jasnej Górze dla Polaków walczących z najeźdźcą podczas potopu szwedzkiego</u>		±			
	<u>- opowiada o wyprawie wiedeńskiej Jana III Sobieskiego, używając wyrazów: obleżenie, odsiecz, sultan, husaria</u>			±		
	<u>- analizuje zamieszczony w podręczniku tekst źródłowy na temat zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem i formułuje wnioski na jego podstawie</u>			±		
	<u>- wymienia skutki zwycięstwa Jana III Sobieskiego w bitwie pod Wiedniem</u>			±		
	<u>- opisuje uzbrojenie husarza na podstawie ilustracji</u>				±	
	<u>- omawia przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku</u>				±	
	<u>- porównuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów z obszarem współczesnej Polski</u>				±	
<u>VI. Upadek Rzeczypospolitej</u>		<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	<u>- zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla Polski, I rozbioru Rzeczypospolitej, utworzenia Komisji Edukacji Narodowej</u>	±				
	<u>- wie, czym były obiady czwartkowe i kto w nich uczestniczył</u>	±				
	<u>- wyjaśnia, dlaczego Ignacy Krasicki zaliczany jest do czołowych postaci polskiej kultury w XVIII wieku</u>		±			
	<u>- przedstawia postulaty konfederatów barskich</u>			±		
	<u>- rozumie, dlaczego dzień 14 października jest obchodzony jako Dzień Edukacji Narodowej</u>				±	
	<u>- wie, dlaczego sejm obradujący w latach 1788–1792 określa się jako Sejm Czteroletni lub Sejm Wielki</u>					±
	<u>- zna datę uchwalenia Konstytucji 3 maja</u>	±				
	<u>- podaje daty: obrad Sejmu Wielkiego, wojny prowadzonej w obronie</u>	±				

<u>Konstytucji 3 maja, II rozbiór Polski</u>					
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>konstytucja</i>		±			
- wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja			±		
- zna przyczyny i skutki uchwalenia Konstytucji 3 maja		±			
- omawia okoliczności, w jakich zawiązano konfederację targowicką, i wymienia jej następstwa			±		
- wie, kim byli Stanisław Małachowski i Hugo Kołłątaj		±			
- zna okoliczności ustanowienia Orderu <i>Virtuti Militari</i> przez Stanisława Augusta Poniatowskiego			±		
- wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja jest obecnie świętem narodowym			±		
- podaje datę wybuchu powstania kościuszkowskiego				±	
- wymienia dokonania Tadeusza Kościuszki przed wybuchem powstania w 1794 roku	±				
- wie, jaką rolę odegrali w trakcie powstania kościuszkowskiego Jan Henryk Dąbrowski i Jan Kiliński	±				
- zna datę III rozbiór Rzeczypospolitej			±		
- omawia przyczyny i skutki III rozbiór Polski	±				
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok, oświecenie, klasycyzm</i>		±			
- wymienia charakterystyczne cechy sztuki barokowej i klasycystycznej		±			
- podaje przykłady budowli barokowych i klasycystycznych z uwzględnieniem regionu, w którym mieszka		±			
- wie, jakie funkcje pełniła sztuka barokowa w Kościele katolickim		±			
- wymienia najważniejsze wynalazki epoki oświecenia			±		
- tłumaczy, czym była <i>Wielka encyklopedia francuska</i>			±		
- zna dzieła sztuki nawiązujące do wydarzeń z XVIII-wiecznej historii Rzeczypospolitej					±
- umieszcza na linii chronologicznej daty: 1764, 1772, 1773					±
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku I, II i III rozbiór	±				
- wymienia reformy wprowadzone w polskim systemie oświaty za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	±				
- określa, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miało utworzenie Komisji Edukacji Narodowej		±			

Umiejętności	- dostrzega związek między wykształceniem obywateli a ich poczuciem odpowiedzialności za państwo				±	
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: 1788, 1791, 1792, 1793				±	
	- omawia reformy Sejmu Wielkiego		±			
	- ocenia decyzję króla Stanisława Augusta Poniatowskiego o przystąpieniu do konfederacji targowickiej			±		
	- umieszcza na linii chronologicznej daty wybuchu powstania kościuszkowskiego oraz III rozbioru Polski					±
	- opowiada o wydarzeniach, które rozegrały się podczas powstania kościuszkowskiego, używając wyrażen: <i>naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy</i>		±			
	- podaje przyczyny i skutki wybuchu powstania w 1794 roku		±			
	- opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej		±			
	- wyjaśnia, dlaczego Tadeusz Kościuszko wydał uniwersał połaniecki				±	
	- omawia rolę chłopów w powstaniu kościuszkowskim			±		
	- opowiada o losach Tadeusza Kościuszki po powstaniu w 1794 roku					±
	- ocenia dokonania Tadeusza Kościuszki				±	
	- porównuje sztukę barokową z klasycystyczną oraz wskazuje różnice między stylem renesansowym i barokowym w architekturze				±	
	- rozpoznaje takie elementy architektoniczne, jak: gzyms, tympanon, fasada					±
	- tłumaczy, co spowodowało ożywiony rozwój nauki w epoce oświecenia					±
- ocenia dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego					±	

W poniższej tabeli zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi.

Poziom	Ocena
<u>K</u>	dopuszczająca
<u>K+P</u>	dostateczna
<u>K+P+R</u>	dobra
<u>K+P+R+D</u>	bardzo dobra
<u>K+P+R+D+W</u>	celująca

poziom K –
 poziom P –
 poziom R –
 poziom D –
 poziom W –

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego (dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski) Opracowanie: Dariusz Judek										
Badana czynność uczniów					Poziomy wymagań					
					K	P	R	D	W	
I. Walka o odzyskanie niepodległości										
Wiadomości	- wie, że „Mazurek Dąbrowskiego” jest jednym z polskich symboli narodowych					±				
	- wymienia wydarzenia z historii Polski, do których nawiązuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”						±			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja, emigracja</i>						±			
	- rozumie, w jakim celu powstały Legiony Polskie							±		
	- tłumaczy, kim był Józef Wybicki							±		
	- wie, czym była rewolucja francuska								±	
	- prezentuje postać Napoleona Bonapartego								±	
	- podaje datę powstania Księstwa Warszawskiego								±	
	- wie, jak zmieniały się granice Księstwa Warszawskiego								±	
	- wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie przestało istnieć								±	
	- opowiada o zasługach księcia Józefa Poniatowskiego									±
	- omawia teorie na temat przyczyny śmierci Napoleona Bonapartego									±
	- podaje datę wybuchu powstania listopadowego					±				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>represje, konfiskata</i>						±			
	- zna najważniejsze wydarzenia z okresu wojny polsko-rosyjskiej w 1831 roku							±		
	- wie, że podczas powstania listopadowego sejm podjął uchwałę o barwach narodowych								±	

konieczny
 podstawowy
 rozszerzający
 dopełniający
 wykraczający

	- tłumaczy, jakie decyzje dotyczące ziem polskich podjęto na kongresie wiedeńskim					±	
	- wymienia miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania listopadowego					±	
	- tłumaczy, dlaczego Dzień Podchorążego przypada 29 listopada						±
	- podaje imiona i nazwiska wybitnych Polaków, którzy wyemigrowali po klęsce powstania listopadowego oraz w czasach późniejszych		±				
	- wie, czym była Wielka Emigracja		±				
	- wymienia wybitnych Polaków żyjących wspólnie na emigracji			±			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>romantyzm, emisariusz</i>					±	
	- wie, co wydarzyło się w Europie w 1848 roku					±	
	- podaje datę wybuchu powstania styczniowego i określa czas trwania tego zrywu	±					
	- przedstawia cele, jakie przyświecały powstańcom listopadowym i styczniowym	±					
	- tłumaczy, na czym polegała walka partyzancka		±				
	- podaje przykłady represji zastosowanych wobec Polaków po klęsce powstań narodowych		±				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>manifestacja, branka, katorga</i>				±		
	- wymienia przyczyny manifestacji patriotycznych Polaków w 1861 roku				±		
	- wie, kim był Romuald Traugutt				±		
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty: 1795, 1797, 1807	±					
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, na czym polegała rola gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w tworzeniu Legionów Polskich					±	
	- interpretuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”					±	
	- ocenia, jakie znaczenie dla dążeń niepodległościowych Polaków miała klęska Napoleona w wojnie z państwami zaborczymi					±	
	- wymienia elementy narodowe w umundurowaniu polskich legionistów						±
	- zaznacza na osi czasu okresy trwania powstań: listopadowego i styczniowego	±					
	- wskazuje na mapie miejsca ważniejszych bitew stoczonych w trakcie powstania listopadowego i styczniowego		±				
	- wymienia przyczyny i skutki powstania listopadowego		±				
	- określa, dlaczego powstanie listopadowe zakończyło się klęską				±		
	- opowiada o represjach stosowanych wobec Polaków przez władze carskie po upadku powstań narodowych				±		
	- ocenia, czy decyzja o zorganizowaniu powstania listopadowego była słuszna						±

	- omawia na podstawie zebranych informacji zasługi Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza i Heleny Modrzejewskiej dla kultury polskiej		±			
	- rozpoznaje najważniejsze cechy utworów romantycznych					±
	- charakteryzuje sposób walki w czasie powstania styczniowego			±		
	- wyjaśnia sens tekstu pieśni „Boże, coś Polskę”				±	
	- opowiada o funkcjonowaniu państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego				±	
	- wskazuje na mapie obszary, na których podczas powstania styczniowego toczyły się walki partyzanckie				±	
	- porównuje powstanie listopadowe ze styczniowym					±
	II. Pod zaborami	K	P	R	D	W
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja</i>	±				
	- omawia zasługi Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego, Jana Matejki, Stanisława Moniuszki oraz Heleny Modrzejewskiej dla rozwoju polskiej kultury	±				
	- zna przyczyny wybuchu strajku polskich dzieci we Wrześni		±			
	- tłumaczy, czym były rugi pruskie			±		
	- wie, jaką rolę odegrał Michał Drzymała w walce z germanizacją			±		
	- wymienia sposoby walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją				±	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, fabryka, manufaktura, maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf</i>		±			
Wiadomości	- opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce			±		
	- podaje przyczyny emigracji zarobkowej Polaków w XIX wieku			±		
	- wie, w jaki sposób XIX-wieczni robotnicy walczyli o swoje prawa			±		
	- zna zasługi Hipolita Cegielskiego dla rozwoju gospodarczego ziem polskich w XIX wieku				±	
	- wymienia dokonania Marii Skłodowskiej-Curie		±			
	- omawia zasługi Ignacego Łukasiewicza dla rozwoju polskiego przemysłu naftowego			±		
	- podaje daty: otwarcia pierwszej linii kolejowej, skonstruowania telefonu przez Aleksandra Grahama Bella, wynalezienia żarówki przez Tomasza Edisona				±	
	- wymienia odkrycia dokonane przez Ludwika Pasteura i Wilhelma Roentgena				±	
					±	
					±	
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu datę strajku polskich dzieci we Wrześni		±			

	- opowiada na podstawie tekstu źródłowego o prześladowaniach polskich uczniów w zaborze rosyjskim		±			
	- omawia na podstawie zebranych informacji rozwój polskiej kultury pod zaborami			±		
	- wyjaśnia, na czym polega symboliczne znaczenie postawy Michała Drzymały oraz strajku dzieci we Wrześni			±		
	- porównuje współczesne szkoły z tymi działającymi pod zaborami				±	
	- charakteryzuje sytuację Polaków w poszczególnych zaborach					±
	- rozróżnia rzemieślnicze i fabryczne formy produkcji przemysłowej		±			
	- pokazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich		±			
	- wskazuje na mapie świata państwa, do których Polacy najczęściej emigrowali z przyczyn ekonomicznych		±			
	- wymienia przyczyny i skutki zastosowania maszyny parowej w przemyśle i transporcie			±		
	- omawia proces uprzemysłowienia w XIX wieku			±		
	- rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową			±		
	- przedstawia znaczenie Łodzi we współczesnej Polsce					±
	- porównuje sposoby podróżowania w XIX i XXI wieku				±	
	- charakteryzuje życie w mieście pod koniec XIX stulecia			±		
	- ocenia, które spośród XIX-wiecznych wynalazków wywarły największy wpływ na życie mieszkańców miast				±	
	- opowiada o życiu i osiągnięciach Marii Skłodowskiej-Curie					±
	<u>III. Odrodzenie państwa polskiego</u>	<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	- podaje daty wybuchu I wojny światowej i jej zakończenia	±				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwa centralne, ententa, traktat wersalski, front</i>			±		
	- wie, kim byli bolszewicy			±		
	- wymienia społeczne i gospodarcze skutki I wojny światowej				±	
	- omawia zasługi postaci, które przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego	±				
	- wskazuje, które wydarzenie z historii Polski upamiętnia się podczas Narodowego Święta Niepodległości	±				
	- podaje datę Bitwy Warszawskiej		±			

	<u>- wie, kogo nazywa się Orłętami Lwowskimi</u>		±			
	<u>- wymienia czynniki, które zdecydowały o odzyskaniu niepodległości przez Polskę</u>			±		
	<u>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy odbudowywali swoje państwo po zakończeniu I wojny światowej</u>			±		
	<u>- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące sprawy polskiej</u>			±		
	<u>- omawia proces kształtowania się granic II Rzeczypospolitej oraz wymienia wydarzenia, które zdecydowały o zasięgu terytorialnym Polski</u>			±		
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, Wolne Miasto Gdańsk</i></u>			±		
	<u>- tłumaczy, w jakim celu powołano Ligę Narodów</u>					±
	<u>- opowiada o działalności szpiegów na terytorium Wolnego Miasta Gdańska</u>					±
	<u>- zna oficjalną nazwę państwa polskiego w latach 1918–1939</u>	±				
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>parlament, partia, opozycja</i></u>		±			
	<u>- tłumaczy, na czym polegał ustrój utrwalony w Polsce przez konstytucję z 1921 roku</u>			±		
	<u>- wskazuje na wielonarodowy charakter społeczeństwa II Rzeczypospolitej</u>			±		
	<u>- wymienia mniejszości narodowe i religijne, które zamieszkiwały II Rzeczpospolitą</u>			±		
	<u>- omawia trudności, z którymi zmagala się odrodzona Rzeczpospolita</u>			±		
	<u>- wyjaśnia, jakie były zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki</u>					±
	<u>- tłumaczy, jakie znaczenie dla II Rzeczypospolitej miała budowa portu w Gdyni oraz utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego</u>					±
	<u>- wymienia najważniejsze kulturalne i sportowe osiągnięcia II Rzeczypospolitej</u>					±
	<u>- określa, jaką rolę we współczesnej Polsce odgrywa Gdynia</u>					±
Umiejętności	<u>- zaznacza na osi czasu daty: 1914, 1918</u>	±				
	<u>- odnajduje na mapie państwa centralne oraz kraje należące do ententy</u>			±		
	<u>- wskazuje na mapie Europy obszary, na których toczyły działania wojenne podczas I wojny światowej</u>				±	
	<u>- rozpoznaje nowe rodzaje broni, które zastosowano w trakcie wojny 1914–1918</u>				±	
	<u>- określa przyczyny i skutki wydarzeń w Rosji w 1917 roku</u>					±
	<u>- porównuje sytuację we współczesnej Europie z sytuacją, która panowała na kontynencie europejskim na początku XX wieku</u>					±
	<u>- zaznacza na osi czasu datę 11 listopada 1918 roku</u>	±				

	- odszukuje informacje o zasługach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego		±			
	- porównuje koncepcje Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę		±			
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego nastroje Polaków w pierwszych dniach wolności			±		
	- ocenia, jaki wpływ na odzyskanie niepodległości przez Polskę miał wybuch konfliktu między państwami zaborczymi				±	
	- zaznacza na osi czasu okresy trwania powstania wielkopolskiego i III powstania śląskiego oraz datę Bitwy Warszawskiej		±			
	- omawia, jak kształtowały się granice Polski w latach 1918–1922, oraz wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne			±		
	- ocenia znaczenie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej dla odrodzonej Rzeczypospolitej			±		
	- wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów	±				
	- zaznacza na osi czasu daty: uchwalenia konstytucji marcowej, wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta oraz zamachu majowego		±			
	- określa na podstawie mapy, jakie obszary II Rzeczypospolitej zamieszkiwali przedstawiciele poszczególnych mniejszości narodowych i religijnych			±		
	- wymienia przyczyny i skutki zamachu majowego				±	
	- charakteryzuje warstwy społeczne II Rzeczypospolitej					±
	- opowiada o problemach i sukcesach gospodarczych II Rzeczypospolitej			±		
	- wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki przemysłowe w międzywojennej Polsce				±	
	- omawia na podstawie zebranych informacji sytuację gospodarczą swojego regionu w okresie międzywojennym					±
	- prezentuje postać Józefa Piłsudskiego		±			
	<u>IV. Świat między wojnami</u>	<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	- wymienia najważniejsze zmiany terytorialne, jakie dokonały się w Europie po I wojnie światowej			±		
	- prezentuje dokonania Charlesa Lindbergha, Aleksandra Fleminga oraz Alberta Einsteina					±
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>penicylina</i> , <i>jazz</i> , <i>film animowany</i>					±
	- tłumaczy, jak rozwój nauki i techniki wpłynął na codzienne życie ludzi					±

	<u>w okresie międzywojennym</u>					
	- rozwija skrót <u>ZSRR</u>	±				
	- omawia metody sprawowania władzy, które stosował Józef Stalin	±				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <u>totalitaryzm, propaganda, łagier</u>		±			
	- wie, kim był Adolf Hitler i jakie były jego poglądy	±				
	- tłumaczy znaczenie terminów: <u>nazizm, rasizm, obóz koncentracyjny, Hitlerjugend, ograniczenie praw obywatelskich, III Rzesza</u>			±		
	- rozumie, dlaczego nazistom udało się zdobyć władzę w Niemczech			±		
	- wyjaśnia, w jaki sposób Adolf Hitler umacniał swoją władzę			±		
	- wie, dlaczego we współczesnym świecie walczy się z rasizmem			±		
	- omawia metody kształtowania „nowego człowieka”, które wykorzystywano w Związku Radzieckim i w nazistowskich Niemczech				±	
	- wymienia żądania wysuwane przez Hitlera wobec Polski pod koniec 1938 roku		±			
	- podaje datę zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow i tłumaczy, czego dotyczył ten dokument		±			
	- wyjaśnia, w jaki sposób Hitler łamał postanowienia traktatu wersalskiego			±		
	- rozumie, jakie zagrożenie dla Rzeczypospolitej wynikało z zawarcia przez Niemcy i ZSRR paktu Ribbentrop-Mołotow			±		
	- tłumaczy, kim był Józef Beck				±	
	- wyjaśnia, dlaczego współcześnie funkcjonują organizacje międzynarodowe strzegące pokoju					±
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu datę podpisania traktatu wersalskiego	±				
	- wskazuje na mapie miejsce podpisania traktatu wersalskiego oraz państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej			±		
	- ocenia znaczenie odkrycia dokonanego przez Aleksandra Fleminga dla rozwoju medycyny					±
	- tworzy historyjkę obrazkową przedstawiającą jeden dzień z życia człowieka w epoce międzywojennej					±
	- zaznacza na osi czasu daty: 1922, 1932	±				
	- ocenia sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina			±		
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego warunki panujące w łagrach			±		
	- przedstawia Koreę Północną jako przykład współczesnego państwa totalitarnego				±	
- porównuje sposób sprawowania władzy w państwie totalitarnym z rządami w kraju demokratycznym					±	

	<u>- omawia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób prześladowano Żydów w nazistowskich Niemczech</u>		±			
	<u>- uzasadnia konieczność walki z rasizmem we współczesnym świecie</u>			±		
	<u>- zaznacza na osi czasu datę 23 sierpnia 1939 roku</u>	±				
	<u>- wskazuje na mapie państwa, które w okresie międzywojennym padły ofiarą zaborczej polityki nazistowskich Niemiec</u>			±		
	<u>- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, jakie było stanowisko Polski wobec żądań, które wysunął Hitler w 1939 roku</u>			±		
	<u>- umieszcza na osi czasu daty przyłączenia Austrii do III Rzeszy oraz rozbioru Czechosłowacji</u>				±	
	<u>- ocenia stanowisko polskich władz wobec żądań hitlerowskich Niemiec</u>				±	
	<u>- wyjaśnia, dlaczego pakt Ribbentrop-Mołotow jest nazywany IV rozbiorem Polski</u>					±
	<u>- opowiada o życiu i dokonaniach Aleksandra Fleminga</u>					±
	<u>V. II wojna światowa</u>	<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	<u>- podaje daty wybuchu II wojny światowej oraz ataku ZSRR na Polskę</u>	±				
	<u>- wymienia ważne wydarzenia, które rozegrały się podczas kampanii wrześniowej: obronę półwyspu Westerplatte, obronę Poczty Polskiej w Gdańsku, bitwę nad Bzurą</u>		±			
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kampania wrześniowa, wojna totalna, internowanie, Korpus Ochrony Pogranicza</i></u>		±			
	<u>- wie, kim byli: Władysław Raczkiewicz, gen. Władysław Sikorski, gen. Franciszek Kleeberg, mjr Henryk Dobrzański „Hubal”, Stefan Starzyński</u>			±		
	<u>- tłumaczy, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się bohaterstwo polskich żołnierzy walczących w kampanii wrześniowej</u>				±	
	<u>- podaje daty ataku III Rzeszy na ZSRR oraz agresji Japonii na Stany Zjednoczone</u>			±		
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inwazja, państwa osi, alianci, koalicja antyhitlerowska, Pearl Harbor</i></u>			±		
	<u>- wymienia najważniejsze działania wojenne prowadzone w Europie w latach 1940–1942</u>				±	
	<u>- opowiada o działaniach wojennych prowadzonych na Dalekim Wschodzie</u>					±
	<u>- tłumaczy, jakie znaczenie dla współczesnych Amerykanów ma Pearl Harbor</u>					±
	<u>- podaje miejsca i daty najważniejszych bitew II wojny światowej, w których</u>		±			

	<u>brały udział polskie formacje wojskowe</u>					
	<u>- wyjaśnia, kim byli: gen. Stanisław Sosabowski, gen. Władysław Anders, gen. Stanisław Maczek, gen. Zygmunt Berling</u>			±		
	<u>- podaje dokładną datę zakończenia II wojny światowej w Europie</u>			±		
	<u>- wie, co wydarzyło się w 1945 roku w Hiroszynie i Nagasaki</u>					±
	<u>- określa, kiedy zakończyła się II wojna światowa na Dalekim Wschodzie</u>					±
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, powstanie warszawskie, sabotaż, mały sabotaż</i></u>	±				
	<u>- rozwija skrót AK</u>	±				
	<u>- opisuje sytuację Polaków na terenach okupowanych przez III Rzeszę i ZSRR z użyciem terminów: <i>okupacja, łapanka, getto, robotnicy przymusowi</i></u>		±			
	<u>- tłumaczy, czym była zbrodnia wołyńska</u>		±			
	<u>- podaje datę wybuchu powstania warszawskiego</u>		±			
	<u>- wyjaśnia, co wydarzyło się w Katyniu</u>		±			
	<u>- rozumie, dlaczego powstało Muzeum Powstania Warszawskiego</u>				±	
	<u>- opisuje warunki panujące w gettach w czasie II wojny światowej</u>		±			
	<u>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Holokaust, obóz zagłady, Auschwitz-Birkenau</i></u>		±			
	<u>- podaje datę wybuchu powstania w getcie warszawskim</u>			±		
	<u>- wie, kim był Janusz Korczak</u>			±		
	<u>- wyjaśnia, na czym polegała działalność „Żegoty”</u>			±		
	<u>- omawia zasługi Ireny Sendlerowej</u>			±		
	<u>- tłumaczy, w jaki sposób upamiętnia się osoby, które pomagały Żydom w czasie II wojny światowej</u>					±
Umiejętności	<u>- umieszcza na osi czasu daty: 1 września 1939 roku, 17 września 1939 roku</u>	±				
	<u>- wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku</u>	±				
	<u>- zaznacza na mapie linię podziału ziem polskich między Niemcy a ZSRR</u>		±			
	<u>- wymienia przyczyny i skutki klęski Polski w kampanii wrześniowej w 1939 roku</u>		±			
	<u>- opowiada o przebiegu kampanii wrześniowej</u>			±		
	<u>- opisuje na podstawie tekstu źródłowego przygotowania Polaków do obrony Grodna przed atakiem Armii Czerwonej</u>			±		
	<u>- ocenia postawę polskich żołnierzy i cywilów w pierwszych tygodniach wojny</u>					±
	<u>- zdobywa informacje o losach swoich przodków w 1939 roku</u>					±

- wymienia współczesne cele NATO					±
- omawia rolę, którą odgrywa Polska w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego					±
- wie, co oznacza skrót <i>PRL</i>	±				
- przedstawia okoliczności objęcia władzy w Polsce przez komunistów		±			
- opowiada, w jaki sposób polskie społeczeństwo uczestniczyło w powojennej odbudowie kraju		±			
- rozwija skróty: <i>PZPR, UB, MO</i>		±			
- tłumaczy, jakie były skutki przesiedleń ludności w Polsce po zakończeniu II wojny światowej			±		
- podaje datę uchwalenia konstytucji PRL			±		
- wskazuje wady i zalety życia w Polsce czasów komunistycznych	±				
- wyjaśnia, dlaczego rządy panujące w PRL określa się jako dyktaturę partii komunistycznej		±			
- wymienia charakterystyczne cechy gospodarki PRL		±			
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>cenzura</i>		±			
- tłumaczy, dlaczego w historii Polski lata 1944–1956 są określane jako „czasy stalinowskie”			±		
- rozumie termin <i>opozycja demokratyczna</i>	±				
- omawia rolę, jaką odegrał Kościół katolicki w okresie PRL		±			
- podaje datę wyboru Karola Wojtyły na papieża		±			
- wyjaśnia, dlaczego bojowników podziemia niepodległościowego określa się jako <i>Żołnierzy Wyklętych</i>			±		
- podaje daty najważniejszych protestów Polaków przeciw władzy komunistycznej w latach 1956, 1970, 1976 i 1980			±		
- wymienia zasługi kardynała Stefana Wyszyńskiego			±		
- przedstawia formy oporu Polaków przeciwko komunistycznej władzy				±	
- prezentuje zasługi Lecha Wałęsy i księdza Jerzego Popiełuszki dla odzyskania przez Polskę suwerenności		±			
- podaje datę podpisania porozumień sierpniowych w Gdańsku		±			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>strajk, stan wojenny</i>		±			
- rozwija skrót <i>SB</i>			±		
- opisuje warunki życia Polaków w czasie stanu wojennego			±		
- omawia działania opozycji demokratycznej z użyciem określenia <i>walka bez przemocy</i>			±		

	- wymienia postacie i organizacje, które działają współcześnie w obronie praw człowieka						±
Umiejętności	- wskazuje na mapie państwa europejskie, które w okresie zimnej wojny należały do NATO oraz do Układu Warszawskiego			±			
	- wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, czym była żelazna kurtyna				±		
	- zaznacza na osi czasu daty: utworzenia NATO, powstania Układu Warszawskiego oraz budowy muru berlińskiego						±
	- tłumaczy, na czym polegała rywalizacja ZSRR i Stanów Zjednoczonych w okresie zimnej wojny						±
	- porównuje mapę współczesnej Europy z mapą kontynentu europejskiego po 1945 roku						±
	- wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów	±					
	- porównuje granice II Rzeczypospolitej z granicami PRL		±				
	- umieszcza na osi czasu daty powstania PZPR oraz uchwalenia konstytucji PRL			±			
	- na podstawie tekstu źródłowego wymienia metody, które pozwoliły komunistom odnieść zwycięstwo wyborcze w 1947 roku					±	
	- wyjaśnia, z jakimi trudnościami zmagano się podczas odbudowy Warszawy po 1945 roku						±
	- opowiada o społeczeństwie PRL z użyciem terminów: <i>likwidacja analfabetyzmu, awans społeczny, cenzura, ukrytebezrobocie, łamanie praw obywatelskich, propaganda sukcesu</i>				±		
	- opisuje życie codzienne mieszkańców PRL na podstawie relacji osób starszych						±
	- wskazuje różnice między PRL a współczesną Polską ze szczególnym uwzględnieniem warunków życia codziennego						±
	- zaznacza na osi czasu daty protestów społecznych w PRL oraz datę wyboru Karola Wojtyły na papieża				±		
	- porównuje, czym różnią się współczesne strajki od demonstracji z czasów PRL					±	
	- ocenia, jakie znaczenie dla polskiego społeczeństwa stanowił wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża						±
	- na podstawie zebranych informacji przedstawia sylwetkę wybranego żołnierza podziemia niepodległościowego						±
	- omawia przyczyny i skutki powstania NSZZ „Solidarność”		±				
	- tłumaczy, za jaką działalność jest przyznawana Pokojowa Nagroda Nobla, oraz wyjaśnia, dlaczego Lech Wałęsa otrzymał to wyróżnienie				±		

	<u>- charakteryzuje na podstawie tekstu źródłowego politykę władz komunistycznych wobec opozycji demokratycznej w Polsce</u>			±		
	<u>- opowiada o działalności papieża Jana Pawła II</u>					±
	<u>- wymienia przyczyny strajków w 1980 roku</u>				±	
	<u>- wyjaśnia, na czym polegały prześladowania opozycji demokratycznej w czasach komunistycznych</u>				±	
	<u>- na podstawie zebranych informacji przygotowuje prezentację dotyczącą księdza Jerzego Popiełuszki</u>					±
	<u>- proponuje zmiany, jakie należy wprowadzić w szkole w celu poprawy warunków nauki</u>					±
<u>VII. Współczesna Polska</u>		<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
<u>Wiadomości</u>	<u>- określa, od kiedy państwo polskie jest nazywane III Rzeczpospolitą</u>	±				
	<u>- wymienia najważniejsze postanowienia Okrągłego Stołu</u>		±			
	<u>- omawia rolę, jaką odegrał Tadeusz Mazowiecki w okresie przemian w 1989 roku</u>		±			
	<u>- wyjaśnia, co oznacza termin <i>wolne wybory</i></u>		±			
	<u>- podaje nazwisko pierwszego prezydenta Polski wybranego w wyborach powszechnych</u>			±		
	<u>- przedstawia najważniejsze wydarzenia, jakie rozegrały się w Europie z lat 1989–1992: upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRR i rozpad Jugosławii</u>				±	
	<u>- rozumie, że wraz z upadkiem ZSRR zakończyła się zimna wojna</u>				±	
	<u>- wymienia zmiany, które dokonały się w polskim szkolnictwie na skutek przeobrażeń politycznych po 1989 roku</u>				±	
	<u>- tłumaczy, czym był „Jarmark Europa”</u>					±
	<u>- podaje oficjalną nazwę państwa polskiego</u>	±				
	<u>- określa w przybliżeniu powierzchnię Polski oraz omawia podział administracyjny kraju</u>		±			
	<u>- zna datę uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</u>		±			
	<u>- tłumaczy, w jakich dziedzinach życia przejawia się demokratyczny charakter państwa polskiego</u>		±			
	<u>- wymienia najważniejsze organy władzy państwowej w Polsce: prezydenta RP, premiera i Radę Ministrów, Sejm i Senat, sądy</u>		±			

- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konstytucja, wolne media, wolność słowa, opinia publiczna</i>			±		
- omawia zadania poszczególnych organów władzy państwowej oraz władz samorządowych			±		
- wskazuje, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na organizację życia szkoły			±		
- wymienia prezydentów III Rzeczypospolitej				±	
- tłumaczy, dlaczego sądy w Polsce są niezależne od pozostałych organów władzy				±	
- podaje przykłady konkretnych działań podejmowanych przez samorząd w miejscu swojego zamieszkania					±
- określa rodzinę jako podstawową grupę społeczną	±				
- wymienia uczniowskie prawa i obowiązki	±				
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>prawa człowieka</i>		±			
- rozumie, w jakim celu powołano urzędy Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka		±			
- podaje przykłady instytucji, do których można się zwrócić w przypadku łamania praw dziecka			±		
- rozwija skrót ONZ i określa, czym zajmuje się Organizacja Narodów Zjednoczonych				±	
- wie, za jakie zasługi przyznaje się <i>Order Uśmiechu</i>				±	
- wymienia przykłady działań mających na celu ochronę praw człowieka na świecie					±
- wskazuje pracę jako jedną z podstawowych form działalności człowieka	±				
- podaje przykłady grup społecznych		±			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie</i>			±		
- rozumie, że funkcjonowanie społeczeństwa możliwe jest dzięki odpowiedniemu podziałowi pracy			±		
- wie, czym są kwalifikacje zawodowe			±		
- wymienia skutki emigracji zarobkowej Polaków			±		
- tłumaczy, dlaczego wciąż powstają nowe zawody, a niektóre zajęcia są coraz rzadziej wykonywane				±	
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>Unia Europejska</i>	±				
- podaje daty powstania Unii Europejskiej oraz wstąpienia Polski do tej organizacji		±			

	- tłumaczy, co oznaczają terminy: <u>integracja europejska, europejska solidarność</u>		±			
	- przedstawia rolę, jaką w procesie integracji europejskiej odegrał <u>Robert Schuman</u>			±		
	- określa, ile państw należy do Unii Europejskiej			±		
	- omawia działania podejmowane przez państwa członkowskie UE w celu <u>integracji gospodarczej, rozwoju regionalnego i ochrony środowiska</u>			±		
	- wyjaśnia, czym była Europejska Wspólnota Gospodarcza, oraz podaje, w którym roku powstała ta organizacja				±	
	- wymienia władców, którzy podejmowali w średniowieczu próby zjednoczenia Europy					±
	- przedstawia najważniejsze wydarzenia w procesie integracji Polski z UE			±		
	- podaje przykłady argumentów, które wysuwali zwolennicy i przeciwnicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej				±	
	- określa, jakie znaczenie dla Polaków miało przystąpienie Rzeczypospolitej do strefy Schengen				±	
	- tłumaczy, w jaki sposób Polska wykorzystuje fundusze unijne					±
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty: 4 czerwca 1989 roku, 1990 rok, 2 kwietnia 1997 roku	±				
	- ocenia znaczenie wyborów z 4 czerwca 1989 roku w procesie przemian demokratycznych w Polsce		±			
	- wskazuje na mapie państwa europejskie, które powstały lub odrodziły się po upadku komunizmu		±			
	- przedstawia przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu			±		
	- opowiada, jak doszło do powstania „Jarmarku Europa”					±
	- odnajduje na mapie państwa sąsiadujące z Polską oraz województwo, w którym mieszka	±				
	- wskazuje fragmenty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które świadczą o demokratycznym charakterze państwa polskiego			±		
	- omawia na podstawie schematu procedurę powoływania władz samorządowych w Polsce				±	
	- wymienia problemy miejscowości lub gminy, które są najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców					±
	- wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywateli RP			±		
	- tłumaczy, jakie są zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw			±		

	<u>Dziecka</u>					
	- ocenia, jakie znaczenie miało uchwalenie Powszechnej deklaracji praw człowieka					±
	- określa znaczenie pracy w życiu człowieka		±			
	- wyjaśnia, na czym polegały reformy gospodarcze w Polsce po upadku komunizmu			±		
	- omawia role, jakie odgrywają poszczególne grupy społeczne we współczesnym społeczeństwie					±
	- wymienia na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł (np. w trakcie rozmów z osobami starszymi) najistotniejsze problemy współczesnej Polski					±
	- ocenia przemiany gospodarcze po 1989 roku					±
	- na podstawie infografiki określa, jakie kwalifikacje są potrzebne do wykonywania różnych zawodów					±
	- rozpoznaje symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn („Ode do radości”)	±				
	- zaznacza na osi czasu datę powstania Unii Europejskiej		±			
	- tłumaczy, na czym polega polityka otwartych granic w Unii Europejskiej			±		
	- opowiada o początkach integracji europejskiej					±
	- omawia na podstawie mapy etapy poszerzania wspólnoty europejskiej o kolejne państwa					±
	- umieszcza na osi czasu datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej	±				
	- przedstawia przyczyny i skutki wstąpienia Polski do UE		±			
	- opisuje zmiany, jakie dokonały się w Polsce po przyjęciu do Unii Europejskiej			±		
	- wymienia korzyści oraz obowiązki i ograniczenia wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej			±		
	- ocenia, jak przynależność Polski do UE może wpłynąć na życie młodych ludzi					±
	- prezentuje sylwetkę Roberta Schumana					±
	<u>VIII. Problemy ludzkości</u>	<u>K</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>D</u>	<u>W</u>
	- wymienia nowoczesne środki transportu	±				
	- tłumaczy, co oznacza powiedzenie „świat stał się mniejszy”, oraz wskazuje przyczyny określanego w ten sposób zjawiska		±			
<u>Wiadomości</u>	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>podbój kosmosu, lądowanie człowieka na Księżycu, wahadłowiec, sztuczny satelita, nawigacja GPS</i>		±			
	- podaje daty najważniejszych wydarzeń związanych z podbojem kosmosu			±		
	- wie, kim był Jurij Gagarin			±		

	- określa, w jaki sposób katastrofy ekologiczne wpływają na zanieczyszczenie środowiska naturalnego			±		
	- omawia działania, które są podejmowane w celu ograniczenia zanieczyszczenia środowiska				±	
	- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów elektronicznych	±				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komputer osobisty, internet, portale społecznościowe</i>		±			
	- podaje zasady, których powinni przestrzegać użytkownicy internetu		±			
	- rozumie, czym jest kultura masowa			±		
	- tłumaczy, dlaczego współczesny świat określa się jako „globalną wioskę”			±		
	- omawia podstawowe problemy krajów Trzeciego Świata	±				
	- podaje przykłady działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe w celu pomocy najbardziej ubogim krajom		±			
	- dostrzega różnice dzielące współczesny świat na bogatą Północ i biedne Południe			±		
	- wymienia nazwy organizacji, które niosą pomoc mieszkańcom krajów Trzeciego Świata lub działają w obronie praw człowieka			±		
	- podaje przykłady problemów, z którymi borykają się dzieci mieszkające w państwach biednego Południa			±		
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>wojna lokalna</i>		±			
	- opowiada o tym, co wydarzyło się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku			±		
	- tłumaczy, jakie działania są podejmowane w celu zapobiegania konfliktom na świecie			±		
	- wskazuje na zagrożenia, jakie dla międzynarodowego pokoju stwarza terroryzm				±	
	- wymienia przyczyny konfliktu palestyńsko-izraelskiego					±
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty związane z podbojem kosmosu: lata 1961 i 1969	±				
	- omawia na podstawie infografiki pozytywne i negatywne skutki postępu technicznego we współczesnym świecie		±			
	- na podstawie tekstu źródłowego wymienia skutki niszczenia środowiska naturalnego		±			
	- ocenia wpływ człowieka na środowisko naturalne			±		
	- opowiada, jak wyobraża sobie postęp w technice w najbliższych latach					±

- <u>na podstawie artykułu wymienia argumenty wysuwane przez osoby twierdzące, że Amerykanie w 1969 roku nie wylądowali na Księżycu, oraz przez osoby, które są przekonane o powodzeniu misji Apolla 11, a następnie wyraża własną opinię na omawiany temat</u>					±
- <u> tłumaczy, w jaki sposób wykorzystuje się nowoczesne technologie w szkołach</u>		±			
- <u>na podstawie tekstu źródłowego podaje zasady bezpiecznego korzystania z internetu</u>		±			
- <u>określa wpływ kultury amerykańskiej na życie ludzi na całym świecie</u>			±		
- <u>na podstawie własnych obserwacji opisuje metody wykorzystywane przez media w celu przyciągnięcia uwagi odbiorców</u>				±	
- <u>wskazuje na mapie świata obszary, na których odsetek ludzi cierpiących głód jest najwyższy, oraz tereny, na których jest on najniższy</u>			±		
- <u>wyjaśnia, z czego wynikają problemy państw biednego Południa</u>				±	
- <u>wskazuje formy pomocy udzielanej państwom biednego Południa, które uważa za najskuteczniejsze</u>				±	
- <u>na podstawie zebranych informacji opisuje dowolną akcję przeprowadzoną przez jedną z organizacji charytatywnych</u>					±
- <u>zaznacza na osi czasu datę ataku terrorystycznego na USA z 11 września 2001 roku</u>	±				
- <u> tłumaczy, dlaczego konflikty należy rozwiązywać drogą dialogu</u>		±			
- <u>wskazuje na mapie świata regiony, w których wybucha współcześnie najwięcej konfliktów zbrojnych</u>			±		
- <u>wyjaśnia na przykładach przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych</u>			±		
- <u>wskazuje problem współczesnego świata, który uważa za najważniejszy, a następnie proponuje sposób jego rozwiązania</u>					±
- <u>na podstawie zebranych informacji omawia wybrany współczesny konflikt zbrojny</u>					±
- <u> tłumaczy, jaki wkład w rozwój nowoczesnych technologii wniósł Steve Jobs</u>					±

Zakładane osiągnięcia ucznia na lekcji historii w klasie VII

Rozdział I: Europa i świat w latach 1815–1863

Uczeń:

- omawia postanowienia polityczne i terytorialne kongresu wiedeńskiego;
- przedstawia i ocenia skutki nowego porządku europejskiego;
- wskazuje na mapie zmiany spowodowane decyzjami kongresu wiedeńskiego;
- omawia cechy charakterystyczne, przejawy i skutki gospodarcze oraz społeczne rewolucji przemysłowej;
- wyjaśnia rolę wynalazków w rozwoju cywilizacyjnym Europy i świata w dobie rewolucji przemysłowej,
- przedstawia genezę i założenia programowe nowych idei politycznych: liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu;
- omawia narodziny ruchu robotniczego;
- wskazuje przyczyny wystąpień przeciwko porządkowi wiedeńskiemu;
- charakteryzuje powstania i rewolucje zmierzające do obalenia ładu wiedeńskiego oraz ocenia ich skutki;
- opisuje okoliczności upadku porządku ustanowionego na kongresie wiedeńskim;
- charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów;
- przedstawia skutki wojny krymskiej.

Rozdział II: Ziemie polskie w latach 1815–1848

Uczeń:

- wskazuje mapie zmiany terytorialne ziem polskich po kongresie wiedeńskim oraz miejsca ważniejszych bitew powstania listopadowego;
- charakteryzuje położenie Polaków w zaborze pruskim i austriackim oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej;
- omawia ustrój Królestwa Polskiego określony w konstytucji z 1815 r.;
- opisuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego oraz osiągnięcia w kulturze i edukacji;
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki polskich powstań narodowych w I połowie XIX w.;
- omawia główne nurty polityczne Wielkiej Emigracji;
- przedstawia najwybitniejszych działaczy i twórców Wielkiej Emigracji;
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała działalność polityczna i kulturalna Wielkiej Emigracji dla Polaków pod zaborami;
- wskazuje przyczyny i skutki wystąpień w latach 1846–1848;
- wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim i austriackim;
- charakteryzuje dorobek literacki, muzyczny i malarski romantyzmu polskiego.

Rozdział III: Europa i świat w latach 1864–1914

Uczeń:

- charakteryzuje polityczno-społeczne i gospodarcze podłoże wojny secesyjnej;
- wyjaśnia wpływ zniesienia niewolnictwa na zwycięstwo Północy nad Południem w wojnie secesyjnej;
- charakteryzuje rozwój Stanów Zjednoczonych w XIX w.
- omawia genezę, przebieg i skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec;
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie spowodowane zjednoczeniem Włoch i Niemiec oraz imperia kolonialne Wielkiej Brytanii, Francji i Niemiec;
- charakteryzuje przyczyny, omawia i ocenia następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.;
- przedstawia narodziny, założenia programowe i wybitnych przedstawicieli idei politycznych, które rozwinęły się w II połowie XIX w.;
- opisuje i ocenia proces demokratyzacji państw europejskich w XIX w.;
- przedstawia i ocenia wpływ postępu technicznego i odkryć naukowych na życie codzienne w II połowie XIX w.;
- omawia przemiany obyczajowe, jaki zaszły w II połowie XIX w.;
- charakteryzuje kulturę masową i przedstawia jej wpływ na życie codzienne;
- opisuje główne nurty w kulturze i sztuce II połowy XIX w.

Rozdział IV: Polska po powstaniu styczniowym

Uczeń:

- omawia sytuację polityczną w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego;
- wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim;
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki polskich powstania styczniowego;
- przedstawia bezpośrednio następstwa powstania styczniowego;
- ocenia bilans polskich powstań narodowych;
- charakteryzuje politykę rusyfikacji i germanizacji;
- omawia i ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców;
- wyjaśnia, na czym polegała autonomia Galicji i dlaczego pełniła ona rolę „polskiego Piemontu”;
- przedstawia narodziny i działalność polskich organizacji politycznych reprezentujących ruch robotniczy, narodowy i ludowy;
- omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim;
- przedstawia orientacje niepodległościowe i ich działalność na ziemiach polskich w latach 1908–1914;
- identyfikuje działaczy i przywódców partii politycznych oraz organizacji niepodległościowych;
- charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków w XIX w.;

– przedstawia program i wybitnych przedstawicieli polskiego pozytywizmu oraz Młodej Polski.

Rozdział V: Pierwsza wojna światowa

Uczeń:

- omawia konflikty między mocarstwami na przełomie XIX i XX w.;
- przedstawia rywalizację polityczną, gospodarczą i militarną między mocarstwami, która zapowiadała nadciągającą wojnę;
- wskazuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny I wojny światowej;
- charakteryzuje przebieg działań wojennych na różnych frontach I wojny światowej;
- przedstawia specyfikę prowadzenia działań wojennych w czasie I wojny światowej;
- dostrzega wpływ postępu technicznego na sposób prowadzenia działań wojennych;
- charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej przed Wielką Wojną i w czasie jej trwania;
- opisuje i ocenia polski czyn zbrojny w czasie I wojny światowej;
- omawia i ocenia wysiłek dyplomatyczny Polaków na rzecz wskrzeszenia państwowości polskiej;
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Rosji;
- omawia następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej;
- przedstawia i ocenia rolę wybitnych Polaków w walce i odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej.

Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym

Uczeń:

- charakteryzuje ład wersalski oraz przedstawia funkcjonowanie Ligi Narodów;
- ocenia porządek ustanowiony na konferencji paryskiej oraz działalność Ligi Narodów;
- przedstawia gospodarcze i społeczne skutki I wojny światowej;
- opisuje proces odbudowy powojennej Europy;
- przedstawia mechanizmy, przejawy i sposób wychodzenia z wielkiego kryzysu ekonomicznego;
- wyjaśnia, na czym polegał kryzys demokracji w dwudziestoleciu międzywojennym;
- opisuje narodziny totalitaryzmu w Europie: włoskiego faszystów, niemieckiego narodowego socjalizmu, systemu radzieckiego;
- charakteryzuje założenia ideologiczne europejskich totalitaryzmów i przedstawia przykłady ich realizacji;
- przedstawia cechy charakterystyczne kultury w dwudziestoleciu międzywojennym i ważniejsze osiągnięcia;
- omawia politykę Japonii na Dalekim Wschodzie;
- przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii;
- opisuje ekspansję państw faszystowskich i jej konsekwencje polityczne;

– ocenia postawę państw zachodnich wobec polityki Hitlera.

Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym

Uczeń:

- opisuje proces przejmowania władzy przez lokalne ośrodki polityczne;
- charakteryzuje sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną ziem polskich po I wojnie światowej;
- przedstawia i ocenia rolę J. Piłsudskiego w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości;
- charakteryzuje proces tworzenia struktur władzy w niepodległej Polsce;
- przedstawia założenia ustrojowe zapisane w konstytucjach II Rzeczypospolitej;
- omawia przebieg i skutki walk Polaków o kształt terytorialny państwa polskiego;
- charakteryzuje rządy parlamentarne w latach 1919–1926 i wyjaśnia mechanizmy narastania kryzysu politycznego;
- opisuje przebieg i następstwa polityczne zamachu majowego;
- przedstawia i ocenia rządy obozu sanacji;
- charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej i ocenia jej stosunki z sojusznikami i sąsiadami;
- omawia i ocenia politykę gospodarczą Polski międzywojennej;
- przedstawia strukturę społeczną i narodowościową II Rzeczypospolitej i ocenia politykę państwa wobec mniejszości;
- opisuje osiągnięcia II Rzeczypospolitej w zakresie kultury, gospodarki i nauki;
- charakteryzuje sytuację Polski w przededniu II wojny światowej.